

ingediend op **1229** (2021-2022) – Nr. 4
30 mei 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Maxim Veys

over de werkzaamheden
van de werkgroep Opvangaanbod
binnen de taskforce Noodopvang Oekraïne

Documenten in het dossier:

1229 (2021-2022) – Nr. 1 t.e.m. 3: Verslagen van de gedachtewisseling

Samenstelling van de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Kurt De Loor.

Vaste leden:

Allessia Claes, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Manuela Van Werde, Katja Verheyen;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Vera Jans, Joke Schauvliege;
Gweny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
An Moerenhout, Tine Van den Brande;
Kurt De Loor.

Plaatsvervangers:

Inez De Coninck, Veerle Geerinckx, Liesbeth Homans, Sofie Joosen, Rita Moors;
Leo Pieters, Klaas Sloomans, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Katrien Partyka, Katrien Schryvers;
Steven Coenegrachts, Jean-Jacques De Gucht;
Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Toegevoegde leden:

Tom De Meester.

INHOUD

1. Frequentie van de gedachtewisselingen	4
2. Toelichting door minister Matthias Diependaele.....	4
3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de minister	7
3.1. Vragen en opmerkingen van Maxim Veys	7
3.2. Vragen en opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout	7
3.3. Antwoorden van de minister	7
3.4. Reacties van Maxim Veys en Jeremie Vaneeckhout met antwoorden van de minister.....	7
3.5. Vragen en opmerkingen van Sarah Smeyers met antwoord van de minister	8
3.6. Slotvraag van Jeremie Vaneeckhout	8
Gebruikte afkortingen	9

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

In de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed vond op donderdag 28 april 2022 de vierde gedachtewisseling over de werkzaamheden van de werkgroep Opvangaanbod binnen de taskforce Noodopvang Oekraïne plaats.

Minister Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, gaf een omstandig overzicht van de actuele toestand en ging daarbij ook in op de vragen die hem vooraf schriftelijk waren bezorgd vanuit de N-VA- en Vlaams Belangfracties. De vragenbundel is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Eerder vonden over dit onderwerp al gedachtewisselingen plaats op 24 en 31 maart en 21 april 2022 (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1229/1-3).

1. Frequentie van de gedachtewisselingen

Commissievoorzitter *Kurt De Loor* meldt dat het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement op 25 april 2022 heeft beslist dat commissies nog ten hoogste om de twee weken gedachtewisselingen over de werkzaamheden van de taskforce Noodopvang Oekraïne mogen houden.

Minister *Matthias Diependaele* legt uit dat de taskforce zelf heeft gevraagd om de rapportage aan het parlement te verminderen. Het staat het parlement vrij om daarover te beslissen.

De *voorzitter* besluit dat de commissie in de regeling der werkzaamheden, op het einde van de vergadering, het toekomstige ritme van de gedachtewisselingen over de werkzaamheden van de taskforce Noodopvang Oekraïne, specifiek wat de werkgroep Opvangaanbod betreft, zal bepalen.

2. Toelichting door minister Matthias Diependaele

De *minister* deelt mee dat er in België tot en met 26 april 2022 36.765 mensen uit Oekraïne zijn geregistreerd onder het statuut van tijdelijk ontheemden. Dat aantal loopt traag en gestaag op. Een week eerder waren er 34.224 geregistreerde ontheemden. Toch blijft omzichtigheid geboden omdat de instroom afhankelijk is van de situatie op het terrein in Oekraïne en omdat ontheemden die worden opgevangen in de buurlanden van Oekraïne nog kunnen doorstromen. Bijgevolg is het van belang om het capaciteitsdoel te blijven nastreven. Via de federale huisvestingstool werden 2816 personen toegewezen aan Vlaanderen.

Wat een accurater beeld schetst van de effectieve aanwezigheid van Oekraïners op het grondgebied, zijn de inschrijvingen in het Rijksregister. Die cijfers van Statbel werden recent ook gepubliceerd op het dashboard van het crisiscentrum. Daaruit blijkt dat in het totaal in België 15.629 Oekraïense ontheemden in het Rijksregister zijn ingeschreven, waarvan 9275 in een Vlaamse gemeente; een kleine 60 procent dus van het totaal aantal inschrijvingen. Van het totaal van 36.765 geregistreerde ontheemden heeft er 9154 opvangnood, ofwel 25 procent. Twee weken geleden was dat nog 20 procent. Op de uitstroom van ontheemden uit het land is er geen structureel zicht. UNHCR meldt dat er sinds 28 februari 2022 1.185.500 Oekraïners zijn teruggekeerd naar Oekraïne. Momenteel is het echter niet duidelijk of dat over permanente dan wel tijdelijke terugkomers gaat. Er kunnen ook dubbeltellingen tussen zitten.

Sinds het financieel en ondersteunend kader op 8 april 2022 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, neemt het aantal geregistreerde opvangplaatsen in de Vlaamse huisvestingstool toe. Op 25 april 2022 waren er 12.703 plaatsen geregistreerd, waarvan er 3581 plaatsen effectief zijn toegewezen. Na een aanvankelijke trage opstart bij een aantal steden en gemeenten, wordt het aanbod nu volop

ingevoerd. In vergelijking met een week geleden is het aantal geregistreerde plaatsen met bijna 3000 toegenomen, van bijna 10.000 tot 12.703. Het aanbod dat momenteel ter beschikking staat, is dan ook afdoende om de gestage instroom op te vangen en daarnaast kan een buffer worden aangelegd. Omdat de toekomstige instroom onzeker is, moet die buffer behouden blijven. Tijdens de gedachtewisseling op 21 april 2022 stelde de minister dat ongeveer drie kwart van de plaatsen van private aard was, en een kwart van het aanbod van publieke aard. De verhouding tussen het private en het publieke aandeel is niet gewijzigd.

In de Vlaamse huisvestingstool zaten op 26 april 2022 2449 opvanglocaties die telkens één of meerdere slaapplekken bevatten. Het gros, 83,5 procent, telt één tot vijf slaapplekken; 9 procent van het aanbod heeft zes tot tien slaapplekken; 3 procent heeft elf tot twintig slaapplekken; 4,5 procent heeft meer dan twintig slaapplekken. Het is de bedoeling om de tool te optimaliseren en een verdere categorisering aan te maken in functie van de opvolging, de monitoring en de toekenning van de subsidie. Die verfijning is gestart en zal in de tool worden geïntegreerd om de subsidies correct te kunnen uitkeren.

De Vlaamse huisvestingstool inventariseert duurzame opvang. De opvangplaatsen dienen minstens drie maanden ter beschikking te staan. Het is de bedoeling dat op termijn de federale crisishuisvesting in de federale tool uitdooft. Vlaanderen en Fedasil pakken dit gezamenlijk aan en er lopen proefprojecten voor.

De twee pilootdorpen in Mechelen en Antwerpen zijn zo goed als operationeel. Op 27 april 2022 was er trouwens de officiële opening van het Antwerpse woondorp. Zoals gezegd wordt in eerste instantie gestreefd naar 30.000 huisvestingsplaatsen tegen 15 juni 2022, maar dan in bestaande entiteiten zoals woningen, parochiehuizen, hotels en leegstaande internaten. Tegen 15 juni 2022 zal een evaluatie plaatsvinden van de besluiten van de Vlaamse Regering van 18 maart en van 8 april 2022, die beide in subsidiëring voorzien om opvangplaatsen te creëren (besluit van de Vlaamse Regering van 18 maart 2022 tot regeling van de tijdelijke huisvesting van gezinnen of alleenstaanden die dakloos zijn of dreigen te worden naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne, en besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2022 tot toekenning van een subsidie aan lokale besturen voor de opbouw van opvangcapaciteit voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne, tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot intrekking van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 maart 2022 tot toekenning van een subsidie aan lokale besturen voor het creëren van bijkomende opvangplaatsen voor de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne). Dat neemt niet weg dat de voorbereiding van de nooddorpen gestart is. Er wordt door het Facilitair Bedrijf een draaiboek uitgewerkt dat zeer binnenkort zal worden afgerond. De verkenning van de potentiële locaties is achter de rug en er worden aanpakmogelijkheden verkend. Momenteel is het, gelet op het geregistreerde aanbod en de gestage instroom, niet direct nodig om de nooddorpen in gebruik te nemen. Vlaanderen is voorbereid, maar wil geen overaanbod dat leeg staat.

Zoals de minister eerder al zei, is het in eerste instantie aan de lokale besturen om de woningen en opvangplaatsen te controleren. Er is evenwel geen rapporteringsverplichting, waardoor er geen overkoepelend beeld is. Uit contacten op het terrein blijkt dat veel gemeenten de kwaliteit van woningen en opvangplaatsen wel degelijk controleren. Als bovendien een woningcontroleur een conformiteitsonderzoek in een woning voor tijdelijk ontheemden uitvoert, kan die de vaststellingen verwerken in een specifiek afwijkend technisch verslag in VLOK, het dossieropvolgingssysteem voor woningkwaliteit van Wonen-Vlaanderen en de lokale besturen. Ondertussen zijn er ongeveer 150 afwijkende technische verslagen in VLOK. Een week eerder waren dat er nog 120.

De gewone administratieve handhavinginstrumenten zijn moeilijk toepasbaar op de versoepelde woningkwaliteitsnormen. Het instrumentarium is er immers op gericht om het reguliere woonpatrimonium structureel naar een kwaliteitsvol woningaanbod te brengen. Strafrechtelijke handhaving op het vlak van woningkwaliteit is wel mogelijk omdat misbruik onder de toepassing van de overeenkomstige strafrechtelijke bepaling valt. Dat is, voor zover de minister weet, nog niet toegepast. De getrapte aanpak kan wel al volop worden toegepast door de lokale besturen. Daartoe heeft Wonen-Vlaanderen een aantal instrumenten ter beschikking gesteld. Zo is er toegang tot de inventaris van ongeschikte en onbewoonbare woningen via Geopunt of VLOK en tot het register van herstellvorderingen. Het ontsluiten van die publieke data was – los van de situatie met Oekraïne – gepland en werd midden februari 2022 gelanceerd.

Daarnaast werden de volgende instrumenten uitgewerkt: een eenvoudige checklist voor niet-woningcontroleurs voor een eerste controle van woningen; afwijkende technische verslagen voor woningcontroleurs op de website van Wonen-Vlaanderen en in VLOK; het inschakelen van woningcontroleurs in dienst van intergemeentelijke samenwerkingsprojecten lokaal woonbeleid. Voor de toepassing ervan krijgen de lokale besturen een ad-hocondersteuning door het agentschap Wonen-Vlaanderen.

Het is de bedoeling van de Vlaamse overheid om de lokale besturen te ondersteunen en de opvang van de ontheemden mee in de steigers te zetten, niet alleen voor huisvesting, maar evenzeer voor andere dienstverlening zoals kinderopvang, onderwijs, werk en integratie. Het Vlaamse ondersteuningsteam zal hier samen met vijf regionale teams voor instaan. Vooral die laatste zullen op het terrein de operationele uitvoering begeleiden en de nodige ondersteuning bieden. Het centrale team zal naast de coördinator vier medewerkers tellen en de regionale teams bestaan telkens uit drie medewerkers. De sollicitatiegesprekken zijn ondertussen afgerond. Naar verwachting zullen de teams in de tweede helft van mei 2022 operationeel zijn.

Naast de verschillende besluiten die de Vlaamse Regering heeft genomen, worden de gemeenten ondersteund via webinars en FAQ's. Al heel wat vragen over de interpretatie en de toepassing van het ondersteuningskader zijn beantwoord. De nog hangende, meer complexe punten zullen in samenspraak met onder meer praktijkwerkers en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten beantwoord worden. Naderhand worden de oplossingen bekendgemaakt.

Het subsidiekader en de subsidiëring zelf werden op het terrein goed onthaald, en voorlopig is dat een voldoende basis om de opvang te organiseren. Uiteraard zal ook dat aspect worden beoordeeld in de evaluatie voor 15 juni 2022. De VVSG en de lokale besturen worden daarbij uiteraard betrokken. Op dit moment zijn er nog geen subsidies uitbetaald. Volgens het besluit gebeurt dat in het najaar.

Ook sociale verhuurders kunnen in afwachting van een grondige renovatie of sloop leegstaande sociale woningen aanbieden aan Oekraïense ontheemden. In dergelijke gevallen valideert de VMSW het aanbod en gaat ze de plaatselijke situatie effectief na. Momenteel zijn er reeds 72 sociale huurwoningen aangemeld. Daarvan zijn er door de VMSW 50 gevalideerd en dus inzetbaar voor opvang. Er werden nog geen vragen voor een opknapsubsidie ingediend. Zoals meegedeeld, heeft de VMSW het marktonderzoek naar de gemeubelde woonunits opgestart. De onderhandelingsprocedure met de leverancier is nog lopende.

3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de minister

3.1. Vragen en opmerkingen van Maxim Veys

Maxim Veys vraagt om een kopie van het draaiboek te bezorgen aan de commissieleden. Net als bij de vorige gedachtewisseling pleit hij voor actieve toeleiding, ook al zegt slechts 25 procent opvangnood te hebben. Dat gaat ook misbruik door onder meer huisjesmelkers tegen. Is er daarover overlegd met de federale overheid of met minister Bart Somers? Zal de minister daarvoor bijkomende initiatieven nemen? Het is een goede zaak dat het Antwerpse pand waar achttien Oekraïners in slechte omstandigheden gehuisvest waren, verzegeld is.

3.2. Vragen en opmerkingen van Jeremie Vaneekhout

Ook *Jeremie Vaneekhout* vindt wat meer duidelijkheid over de actieve toeleiding nodig. Het is zaak om druk op de reguliere huurmarkt zo veel mogelijk te vermijden. Mensen in slechte omstandigheden in private woongelegenheden opvangen, vergroot de kans dat ze zelf een huurwoning gaan zoeken. Stelt de minister al een dergelijke doorstroming vast? Is het überhaupt mogelijk om dat te monitoren? Hoe worden de vluchtelingen geïnformeerd over wat ze kunnen doen als ze in een woning van slechte kwaliteit gehuisvest worden? Dat is de rol van de lokale besturen en de sociale begeleiders, maar geeft de minister hen daarvoor ondersteuning? Uiteraard kunnen ze zich altijd tot de rechtbank wenden, maar dat is een grote stap. Hij hoopt dat de voorbereidingen voor de nooddorpen overbodig blijken te zijn. Het zou gaan om 200 wooneenheden. Voorheen was gezegd dat om redenen van leefbaarheid en beheersbaarheid 250 het maximum was. Hij vreest dat de regering nu voor grote woondorpen kiest. Groen is voor de nooddorpen, als ze niet te groot zijn. Hoe denkt de minister over kleinere nooddorpen van 30 tot 50 woonunits?

3.3. Antwoorden van de minister

Minister *Matthias Diependaele* antwoordt dat het draaiboek zo ruim mogelijk zal worden verspreid. Dat er huisjesmelkers zouden zijn, was te verwachten. Het is aan de lokale besturen om ze op te sporen en aan te pakken. Wat de actieve toeleiding betreft, heeft de minister aan de lokale besturen gevraagd om alle woningen te gaan bekijken, ook die van #PlekVrij, ook om na te gaan of bewoning voor langere tijd mogelijk is. Ook als gastgezinnen na verloop van tijd aangeven dat ze ermee willen stoppen, is de collectieve opvang een alternatief.

De minister begrijpt de bezorgdheid voor de leefbaarheid van de woondorpen, maar een zekere schaal is nodig om efficiënt te zijn. Zo nodig zal er bijgestuurd worden. Hij herhaalt dat in eerste instantie gekeken wordt naar bestaande gebouwen, leegstaande kloosters, internaten, vakantieverblijven enzovoort. Dat is goedkoper maar ook aangenamer voor de bewoners. Bij nooddorpen die langere tijd blijven staan, zijn er vaak ook bezwaren van ruimtelijke ordening.

3.4. Reacties van Maxim Veys en Jeremie Vaneekhout met antwoorden van de minister

Maxim Veys informeert naar vanaf hoelang een opvangmogelijkheid als duurzaam beschouwd wordt. *Jeremie Vaneekhout* is blij dat de minister begrip heeft voor zijn opmerkingen. Hoe langer mensen bij particulieren verblijven, hoe groter de kans dat ze uiteindelijk zelf een huurwoning zoeken. Hoe zal de minister de doorstroming naar de reguliere markt in de gaten houden? Wettelijk houdt niets de ontheemden tegen, dus is het zaak het op andere manieren onder controle te houden.

Volgens minister *Matthias Diependaele* is het aan het lokale bestuur om duurzaamheid te definiëren. Voor de Vlaamse overheid moet dat minstens drie maanden zijn. Bij sociale woningen mag het verbouwingsproject er geen vertraging door oplopen zodat het de mensen op de wachtlijsten niet raakt. Bij #PlekVrij beoordeelt de eigenaar wanneer hij de woonst terug nodig heeft.

Door het statuut van tijdelijk ontheemden is het onmogelijk na te gaan of de betrokkenen huren op de private markt. Het staat hen, ook wie in een woondorp terecht komt, op elk moment vrij elders te huren. Ze gaan en staan waar ze willen.

Jeremie Vaneeckhout meent dat de lokale sociale diensten wel een beter beeld hebben van waar de mensen terecht komen. Misschien is het mogelijk steekproefsgewijs en geanonimiseerd toch een en ander in kaart te brengen.

3.5. Vragen en opmerkingen van Sarah Smeyers met antwoord van de minister

Sarah Smeyers is het ermee eens dat eerst bestaande panden en dan pas nooddorpen bevolkt worden. Lokale besturen hebben het idee dat de instroom aan het stagneren is. Uiteraard moet de Vlaamse Regering hen ervan overtuigen klaar te staan voor het geval er meer vluchtelingen komen. Ze vraagt of er vertraging zit op de verwerking van de aanvragen voor de opknapsubsidie, want ze heeft weet van sociale woningen in Aalst die voor hun Oekraïense bewoners een opknapbeurt ondergaan hebben. Of is de subsidie onvoldoende bekend?

Minister *Matthias Diependaele* zegt dat die aanvraag allicht nog niet ingediend is en vermoedelijk nog komt. Bepaalde, weliswaar kleinere, lokale besturen bellen de Oekraïense gezinnen wekelijks op om na te gaan of ze nog niet vertrokken zijn. Voor grotere gemeenten is dat allicht niet haalbaar. Of ze echter een huis of appartement huren, weet de gemeente niet. Dat het enkele maanden duurt om mensen uit het register te schrappen, bijvoorbeeld als ze teruggekeerd zijn naar Oekraïne, is een ander probleem.

3.6. Slotvraag van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout vraagt alert te blijven aangezien de internationale situatie van dien aard is dat vluchtelingenstromen snel op gang kunnen komen.

Kurt DE LOOR,
voorzitter

Maxim VEYS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

FAQ	frequently asked question
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
VLOK	Vlaams Loket Woningkwaliteit
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten